

**UMUMIY PSIXOLOGIYA FANINING PREDMETI, VAZIFALARI VA ILMIY
TADQIQOT METODLARI.****Daminova Mengsuluv Urolmaxmatovna**

*Surxandaryo viloyati Denov tumani 80 - umumiy òrta ta'lim maktabining psixologi.
Surxandaryo, Uzbekistan*

Mazkur maqolada: Mavzuda psixologiyaning umumiy qonuniyatlari, psixik jarayonlari, psixik holatlari, psixologiyaning asoslari, psixologiyaning tadqiqot predmetlari va psixologiya faniga nazariy yondashishlar haqida ilmiy ma'lumotlar kiritilgan. Bundan tashqari psixologiya nima o'zi, degan savollarga javob berishga harakat qilingan. Psixologiyaning ildizlari nazariy yondashishlari jadval tarzida keltirilgan. Psixologiyaning asosiy muammosi bo'lgan biologik va ijtimoiy omillari, psixologiya kashfiyotlari, psixologiya faniga bo'lgan zaruriyatlari hamda psixologiya fanini fanlar bilan o'zaro bog'liqligi atroflicha yoritib berilgan

In this article: The topic contains scientific information about the general laws of psychology, mental processes, mental states, the foundations of psychology, research subjects of psychology and theoretical approaches to the science of psychology. In addition, answers to questions about what psychology is tried to give. The theoretical approaches to the roots of psychology are presented in tabular form. The main problem of psychology Biological and social factors, discoveries of psychology, the needs of psychology and the relationship between psychology and other sciences are covered in detail.

В данной статье: Тема содержит научную информацию об общих закономерностях психологии, психических процессах, психических состояниях, основаниях психологии, предметах исследования психологии и теоретических подходах к психологической науке. Кроме того, ответы на вопросы о том, что такое психология пытался дать. Теоретические подходы к корням психологии представлены в табличной форме. Основная проблема психологии Подробно освещены биологические и социальные факторы, открытия психологии, потребности психологии и взаимосвязь психологии с другими науками.

Kalit sozlar:*psixologiya, psixika, psixik jarayonlar, psixik holatlar, psixologiyaning asoslari, psixologiyaning tadqiqot predmeti, psixologiya faniga nazariy yondashish, bixevioristik, kognitiv, zamonaviy psixologiya.*

Key words:*psychology, psyche, mental processes, mental states, fundamentals of psychology, subject of psychology research, theoretical approach to psychology, behaviorism, cognitivism, modern psychology.*

Ключевые слова:*психология, психика, психические процессы, психические состояния, основы психологии, предмет исследования психологии, теоретический подход к психологии, бихевиоризм, когнитивизм, современная психология.*

Psixologik yondashuvlardagi komplementarlik tamoyili (to'ldirish) boshqa nazariy fanlarga ham xosdir va bu tabiatdagi bizning o'zimizni o'z holicha tushuntirib beradi. Tabiiy fanlar tabiatning qonuniyatlarini (atom, quvvat kuchlari, tirik hujayralarni) o'rganadi. Gumanitar fanlar hayot mazmunini va qadr-qimmatini o'rgatadi. Psixologiya esa bizning fikrimizni va xatti-harakatlarimizni o'rganadi. Psixologiyaning o'z chegaralari bor, u sizga aniq va yakuniy javob bermaydi. Masalan, Lev Tolstoyning quyidagi "Nima uchun yashayapman? Nimadir qilishim shartmi? Hayotda kutib turgan o'limga bo'ysunmaslikdan maqsad bormi?" - degan savollariga har bir shaxs o'zicha javob beradi. Biroq psixologiya sizga fan sifatida odamning hissiyoti, o'yi, xatti-harakatini yaxshiroq tushunishga yordam beradi. Psixologiyaning ildizlari turli mamlakatlarning falsafa fani ildizlariga borib taqaladi. Natijada u maqsad-o'ylarimiz, hissiyotlarimiz va xatti-harakatlarimizni anglash va tushuntirishdan iborat fanga aylandi. Eramizdan avvalgi 300-yillarda yunon faylasufi Arastu til, Germaniyalik professor Velgelm Vund tomonidan birinchi psixologik eksperiment o'tkazilgan, u "Ong" atomlarini o'lchashga harakat qiladi. Keyinchalik Velgelm Vund yanada murakkabroq topshiriqlarni bajarishga harakat qiladi. Keyinchalik Velgelm Vund yanada murakkabroq topshiriqlarni bajarishga harakat qiladi. Shunday qilib, psixologiyada psixologik laboratoriyaga ehtiyoj tug'ildi. Velgelm Vund eksperimental laboratoriyasida biologiya va falsafa fanlari asosida yosh psixologiya fani rivojlandi. Psixologiyaning dastlabki zabardast olimlari sifatida fiziolog va faylasuf V. Vund, ingliz tabiatshunosi Ch. Darvin, birinchi rus fiziologi I. Pavlov, mashhur avstriyalik shifokor psixoanaliz asoschisi Zigmund Freyd, bolalar psixologi Piaje hamda amerikalik faylasuf Uilyam Djeymslaming ilmiy qarashlari psixologiya fanining rivojlanishiga katta hissa qo'shdi.

Fanning rivojlanishining har bir bosqichida ilmiy-amaliy nazariyalar yaratilgan. Psixologiya fanining ilmiy asosga qurilishida ingliz olimi Gobbs (1588-1679) ruhni mutlaqo rad etib, mexanik harakatni "yagona voqelik" deb tan olib, uning qonuniyatlari psixologiyaning ham qonuniyatlari ekanligini ta'kidlaydi. Uning negi zida erifenomalizm (yunoncha eri - o'ta, rhainomiron - g'ayritabiiy hodisa) vujudga keldi, ya'ni psixologiya tanadagi jarayonlarning soyasi singari ro'yberadigan ruhiy hodisalar to'g'risidagi ta'limotga aylandi. Garvard astronomi Oven Gingerich 100 milliard samon yoli borligini xabar beradi. Bizning o'zimizni ham samo yo'limiz bor, u nisbiy dog' shaklida, yana 200 milliard yulduzlar borki, ular bizning quyosh-yulduzlarga o'xshaydi. Ulardan ko'pi planetalararo aylanadi. Tashqi fazo qatlamida bizning umrimiz davomiyligi okean sohilidagi yolg'iz qum zarrasidan ham kichikroq tuyiladi. Hali ham bizning ichki olamimizda qo'rquvdan ko'ra ko'proq jonlantiradigan, o'z domiga tortadigan hech narsa yo'q. Olim Gingerich qo'shimcha qilganidek, "Bizning miyamiz butun kosmos dagi eng murakkab fizikali obyekt". Psixika" atamasiga bir nechta ta'riflar mavjud. Xullas, masalan, ulardan biri psixika psixik hodisa va jarayonlarning ma'lum bir to'plami, masalan: xotira, hissiyotlar, hislar, hislar va

boshqalar; u yashaydigan muhit bilan o'zaro ta'sirida inson hayotining jihati. Kimdir psixologiyani o'zi o'rganadi, boshqalari uni universitetlarda professional ravishda bajaradi.

Odamlar o'qish uslubiga qarab, o'zlari uchun qiziqarli bo'lgan turli xil psixologiya mavzularini afzal ko'rishadi. Talabalar uchun tanlov ma'lum bir vaqtda o'rganilayotgan mavzuga yoki psixologiyaning ular uchun qiziqroq bo'lgan qismiga qarab belgilanadi. Mustaqil o'rganish uchun ular asosan psixologiyada hozirgi paytda qiziqarli va dolzarb bo'lgan, aniq bir muammoni hal qila oladigan mavzularni tanlaydilar. Psixologiya nima o'zi, degan savolda bir nechta psixologik Yuqoridagi fikrlardan kelib chiqib psixolog olim A.K.Shamshetovaning ilmiy maqolalaridan foydalanilgan holda xulosa qilish mumkinki, xorijiy til o'qituvchilari ingliz tilini o'rgatishda o'quvchining psixologik individual xususiyatlarini hisobga olib va ularga mos keladigan ikki yoki besh daqiqali ingliz tilida kayfiyatni ko'taruvchi psixogimnastika mashqlarini to'g'ri tashkil etib borishlari dars samaradorligini oshiribgina qolmay, o'quvchilarda pozitiv emotsional munosabatlarni ham shakllantirib borishga e'tibor qaratiladi. Psixologiya fani juda qiziqarli va keng qamrovli bo'lib, u hayotning ko'plab sohalarini ochib beradi va insonga o'zini va atrofida odamlarni tushunishga yordam beradi.

FOYDALANILADIGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Shamshetova A., Melibayeva R. va boshqalar. Umumiy psixologiya fanidan UMK., 2016.
2. G'oziyev E.G'. Umumiy psixologiya. Darslik. -T.: O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati, 2010. - 488 b.
3. David G. Mayers. Psychology, © 2010 by Worth Publishers.
4. Kelvin Seifert and Rosemary Sutton. "Educational Psychology". Second Edition. Copyright © 2009 Kelvin Seifert.